

ROTTERDAMSE PENNINGEN III

door MR. F. J. BREVET

IN het Jaarboekje van 1959 hebben wij vermeld, dat er nog enkele penningen in voorbereiding waren en dat wij daarover in dit boekje 1960 zouden rapporteren.

Alvorens daartoe over te gaan willen wij eerst twee penningen vermelden van Rotterdamse oorsprong, beide afkomstig van de *Rotterdamse Balie*, op welke penningen mr. J. Coert sr. ons opmerkzaam maakte, dit waren:

1. een penning door de Rotterdamse Balie in 1909 aangeboden aan mr. J. van Heukelom, die toen aftrad als president van de Rechtbank. Aan de voorzijde zijn beeltenis en aan de achterzijde zijn wapen met vermelding van de Balie als schenkster,

2. een penning door dezelfde Balie in 1945 aangeboden aan de Deense advocaten, die tijdens de oorlog levensmiddelenpakketten hadden geschonken. Aan de voorzijde een Rotterdams en een Deens advocaat in toga. Aan de achterzijde een voorstelling van het aanbieden der pakketten. Aan de voorzijde het randschrift: „Amicus certus in re incerta cernitur” – aan de achterzijde: „Postquam exempta fames et amor compressus edendi”.

De eerste penning van 1959, die te onzer kennis werd gebracht, werd op last van Anthony Veder & Co. geslagen ter gelegenheid van de opening van de St. Laurens Zeeweg op 26 juni 1959. De penning werd ontworpen door de Heer H. Wetselaar, modelleur van de Koninklijke Begeer te Voorschoten. Er bestaan 5 zilveren en ruim 300 bronzen exemplaren. Ze werden aangeboden aan stads-, haven-, landelijke- en andere autoriteiten in Noord-Amerika, die direct of indirect betrokken zijn geweest bij de aanleg van de *St. Laurens Zeeweg*. Een uitzondering hierop vormt één der exemplaren in zilver, hetwelk werd aangeboden aan H.K.H. Prinses Irene.

De voorzijde van de penning toont een afbeelding van het nieuwe vlaggeschap van de Oranje Lijn (met onderschrift: „m.s. Prinses Irene”), het grootste en meest moderne passagiers-vrachtschip in de dienst tussen Europa en de Grote Meren.

Boven het schip is een beeldenaar aangebracht van H.K.H.

Prinses Irene, een hulde aan de Prinses die haar naam aan het schip heeft gegeven en die op 12 juli 1958 de tewaterlating heeft verricht.

Op de keerzijde van de penning bevindt zich een overzichtskaart van het Noordamerikaanse Grote Merengebied, dat thans dank zij de nieuwe Zeeweg voor schepen tot ongeveer 9000 ton is ontsloten. Op deze zijde is een randschrift aangebracht, luidend: „In commemoration of the opening of the St. Lawrence Seaway 1959”.

Het Jaarboekje over 1959 eindigde met de Latijnse spreuk: „Ardens ipsa fides alios incendit in ignem”. Het is de zinspreuk van de Stichting *De Laurenspenning* en de zinspreuk komt voor op de penning, die door deze Stichting kan worden uitgereikt aan hen die zich verdienstelijk hebben gemaakt door hun artistieke prestatie, welke vorm geeft aan, of in beeld brengt wat de „geestelijke waarde” in onze samenleving is, of wat die „geestelijke waarde” bedreigt. Onder „geestelijke waarde” wordt in de eerste plaats verstaan „geloofsgehoorzaamheid”, waarvan Laurentius het inspirerend voorbeeld is geweest.

De penning is ontworpen door mevrouw Loukie Metz.

De voorzijde vertoont een uitbeelding van hetgeen verhaald wordt in Daniël III over de drie jongelieden in de vurige oven. Zij wilden niet buigen voor het beeld dat Koning Nebucadnezar had opgericht en werden gestraft met de oven, het concentratiekamp van die dagen. Het vuur verzengde hen niet, tot verbazing van de Koning van Babel, die behalve de drie jongelieden nog een vierde figuur in het vuur zag. Dit verhaal doelt er op hoe de gloed van het geloof van de jongelingen, die gehoorzaam waren aan hun God en niet aan de Koning, sterker was dan het vuur. Door hun geloof zijn zij tot op de huidige dag een voorbeeld en doen anderen in geloof ontbranden. Van dit laatste getuigt de Latijnse hexameter, die, beginnende bij het pentagram, het wapen van Salomo, vertelt „dat het geloof, zelf brandend, anderen in vuur doet ontvlammen”.

De *Legenda Aurea*, een geschrift uit de 12de eeuw vertelt hoe Laurens als Archidiacon van Rome omstreeks 250 A.D., omdat hij niet wilde voldoen aan de eis van Keizer Decius om de schatten

van de Kerk uit te leveren, de marteldood stierf door verbranding op een rooster. De Kerkvader Augustinus gebruikt het beeld van Daniël III, wanneer hij spreekt van de geloofsmoed van Sint Laurens. En Ambrosius zegt: „Met het licht, waarmee hij zelf werd aangestoken, verlichtte Laurentius de wereld tot in verre omtrek en verwarmde alle christenharten met de vlammen, waardoor hij zelf werd verbrand”.

Vandaar dat op de keerzijde van de penning de rooster is uitgebeeld. Daarboven verrijst de laurierboom, de steeds groene, de boom van de overwinning, waaraan St. Laurens zijn naam ontleent, benevens het silhouet van de toren van de Kerk, die in Rotterdam zijn naam draagt, terwijl het geheel rust op het XP teken, benevens de Alpha en de Omega. Eén en ander is omgeven door de naam van de Stichting. Voor de eerste maal werd de penning uitgereikt aan H.K.H. Prinses Beatrix, ter gelegenheid van de opening van het gebouw De Heuvel aan de St. Laurensplaats.

De gecommiteerden tot de zaken van de Neder-Duits Hervormde Gemeente te Rotterdam, die fungeren als Kerkvoogden van Rotterdam-Centrum en die de Grote Kerk beheren, hebben het initiatief genomen om een *Gouden Dukaat* bij de Rijksmunt te laten slaan. In Duitsland, waar een ware honger naar goud bestaat, laat men bij gelegenheid van jubilea en dergelijke, gouden dukaten slaan die dikwijls met een belangrijke toeslag worden beschikbaar gesteld, teneinde daarmee een cultureel of charitatief doel te dienen. Op voorbeeld daarvan wordt de dukaat verkocht voor een bedrag van f 40,—, waarin ongeveer f 10,— schuilt, die ten goede komt aan de herbouw van de St. Laurenskerk. De dukaat werd ontworpen door J. Ph. L. Petri te Dordrecht.

Aan de voorzijde is Simson verbeeld, die de leeuw verslaat, twee ineen gestrengelde figuren die het vlak volledig vullen.

De gekozen voorstelling is in tweeërlei opzicht zinnig. In de eerste plaats wijst zij op de onverschrokken aanpak tegen een aanvaller. Zonder aarzelen, waarbij als het ware de rechterhand niet weet wat de linker doet, grijpt Simson de leeuw.

De mariniers binden, zonder zich te bedenken, de strijd aan met de aanvaller, die zich reeds had meester gemaakt van de rivierovergangen over Hollands Diep en Oude Maas, maar die door

hun optreden bij de overgang van de Nieuwe Maas tot staan werd gebracht.

Het resultaat daarvan was helaas een verwoeste kerk, teken nochtans dat afschrikwekkend werkte op de gehele wereld en dat aan de vastberadenheid van Engeland en Amerika steun gaf.

In de voorstelling is nog een tweede zin te vinden. In het karkas van de leeuw vond Simson honing. „Spijze ging uit van den eter en zoetigheid ging uit van de sterke” (Richteren 14 : 14).

Uit het karkas van de Grote of St. Laurenskerk zou weldra de spijs van het avondmaal worden uitgereikt en de troostvolle zoetigheid van het Evangelie worden gepredikt.

De keerzijde van de dukaat bevat het beeld van de Kerk, zoals die zich na mei 1940 aan ons vertoont met de data.

Het eerste exemplaar werd aangeboden aan H.M. Koningin Juliana bij de ingebruikneming van de Laurenskerk op zaterdag 24 oktober 1959. Terwijl wij dit schrijven zijn reeds 1200 exemplaren verkocht.

Dezelfde beeldhouwer Petri werd aangezocht door Phs. van Ommeren N.V. om een penning te ontwerpen voor genoemd bedrijf. Deze zou kunnen worden uitgereikt aan personeelsleden, die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt. De penning werd genoemd naar *Philippus van Ommeren P.Jzn.*, omdat hij werd ingesteld ter herdenking van het 40-jarig dienstjubileum van de heer Van Ommeren op 1 september 1959. Het is een bronzen gietpenning, die aan de ene zijde de beeltenis vertoont van de heer Van Ommeren in profiel en aan de andere zijde de tekst draagt: „Bekwaamheid Toewijding en Moed in Samenwerking en Vriendschap doen het Van Ommeren Bedrijf Welvaren.”

Uit de handen van de heer Cor van Kralingen kwamen twee penningen. De eerste werd gegoten voor de *Raad voor de Scheepvaart*. Deze bestond 50 jaar en de president, mr. A. Dirkzwager te Rotterdam, stelde deze penning in om haar te kunnen uitreiken aan personen, die zich ten aanzien van de rechtspraak voor de scheepvaart verdienstelijk hebben gemaakt. De bronzen penning verbeeldt aan de ene zijde het S.S. Rotterdam van 1909 en het M.S. Rotterdam van 1959 en aan de andere zijde is afgebeeld het embleem van Justitia, rechtsprekende in zeezaken met als rand-

schrift: „peraegre imponit tribunal maritimum poenas”, met een bloedend hart legt de Raad voor de Scheepvaart zijn straffen op.

De tweede penning van Cor van Kralingen eerde *Witte de With*, de vlootvoogd. De penning vertoont het links gewend profielportret van de vice-admiraal met commandostaf in de rechterhand, met de jaartallen 1599-1658. Aan de andere zijde van de penning bevinden zich oorlogsschepen in actie. Witte de With is gesneuveld in de Sont op 8 november 1658.

Mejuffrouw J. H. Hans maakte in opdracht van Het Nederlands Kunstverbond een bronzen penning ter gelegenheid van het in de vaart brengen van het M.S. Rotterdam van de Holland-Amerika Lijn.

Wij sluiten dit artikel met een overzicht van de penningen, die in 1959 vanwege de Rotterdamse Kunststichting werden uitgereikt.

Erasmusplaquette.

14-11-1959, H.H. Baron Thyssen-Bornemisza, ter gelegenheid van de tentoonstelling van zijn collectie schilderijen in museum Boymans-Van Beuningen.

Herscheppend schep ik.

1-12-1959, Albert van Dalsum, ter gelegenheid van zijn 50-jarig toneeljubileum.

Penning van de Leuve.

19-6-1959, Wout van Heusden, als graficus met internationale naam.

Penning van de Maze.

6-1-1959, mr. J. J. Krantz, ter gelegenheid van zijn 80ste verjaardag, in verband met zijn verdiensten voor het Rotterdamse muziekleven.

19-6-1959, G. van Dusseldorp, in verband met zijn verdiensten op het gebied van de kamermuziek.

19-6-1959, mejuffrouw mr. A. R. Werner, in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, voor haar vele werk voor de Stichting „Gemeenschappelijke Kunstcommissie voor de Jeugd”.

„Pierre Bayle” penning.

11-4-1959, Wouter E. Paap, voor zijn arbeid ten behoeve van het muziekleven.

Penning van de Rotte.

28-11-1959, ir. C. van Traa, in verband met de positie die hij heeft ingenomen bij de herbouw en het stadsplan van Rotterdam.

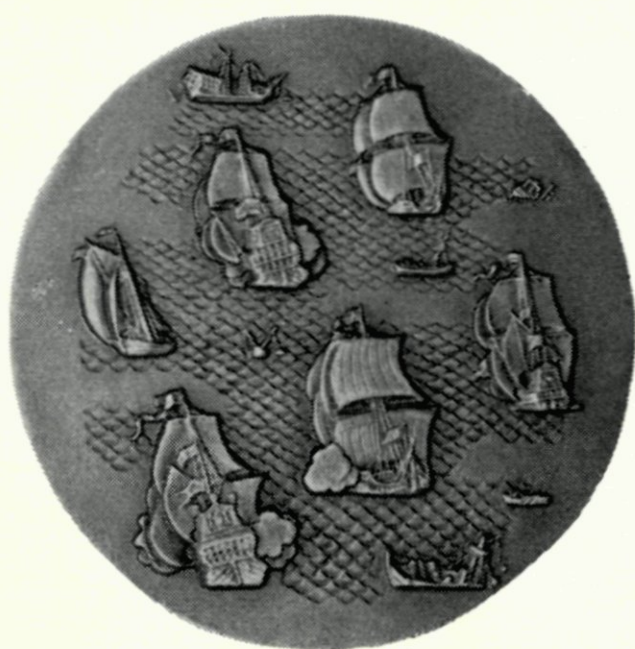
„R.K.S.”-penning.

Vlaamse Oud-Leerlingen Bond Athenea, Antwerpen, aan de prijswinnaars der welsprekendheidswedstrijden.

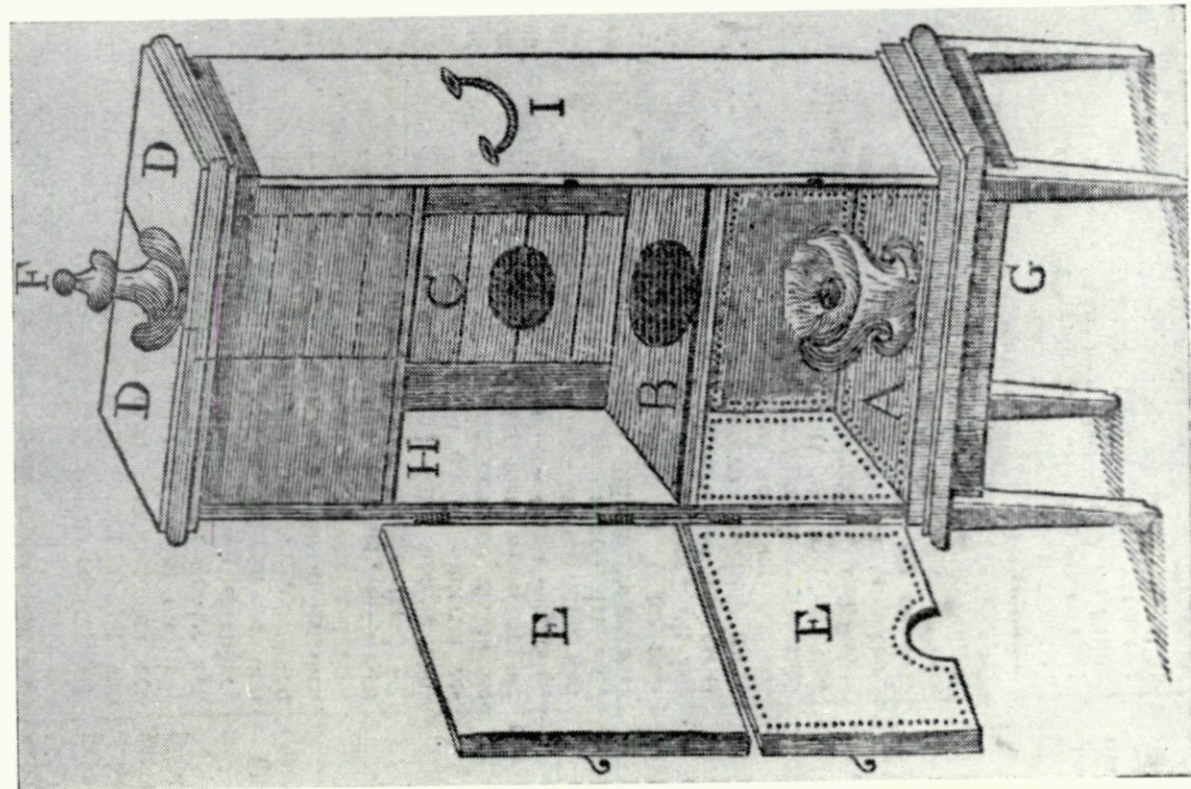
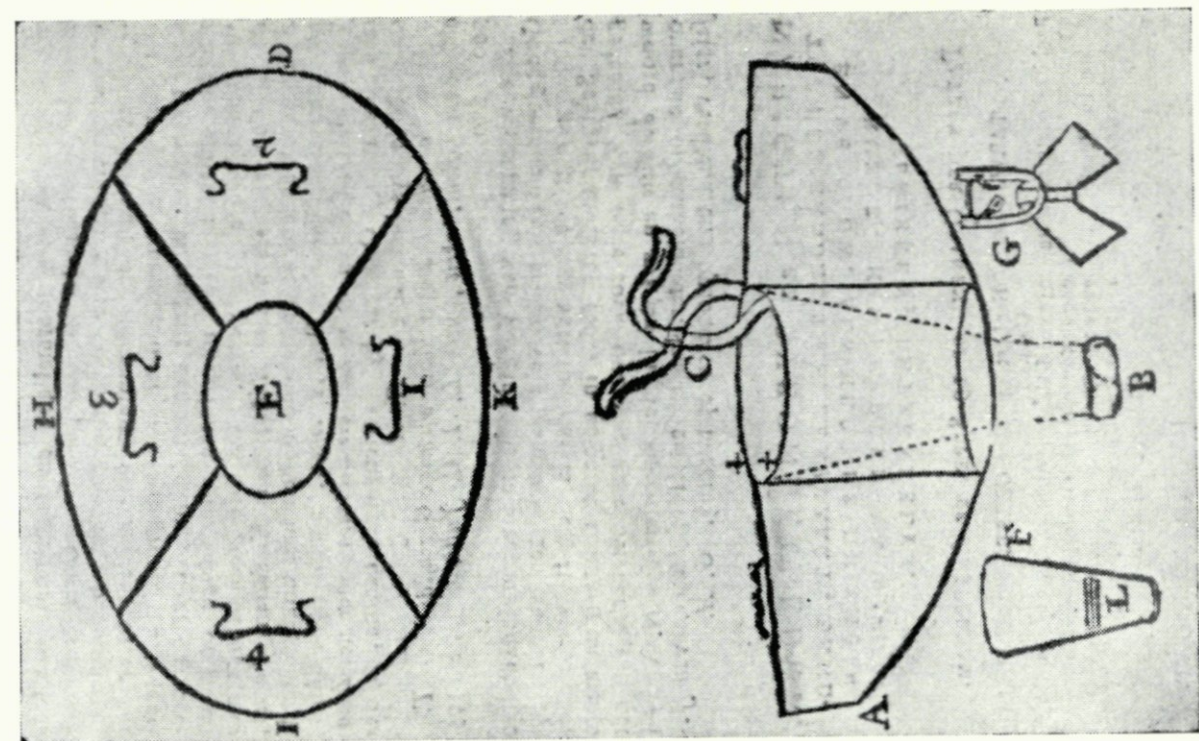
Ook ditmaal kunnen wij in uitzicht stellen, dat in 1960 weer een en ander zal zijn te rapporteren, aangezien er wederom enige penningen in bewerking zijn.

21. Gouden Laurens Dukaat; foto Openbare Werken.

22. Witte de With penning; foto Openbare Werken.

23. Apparaat, aanbevolen bij het redden van drenkelingen (vgl. blz. 130). 24. Verbeterd Boerhaviaans distil-
leerkolfje (vgl. blz. 132).